

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

پایان نامه کارشناسی ارشد
گرایش مدیریت ورزشی

تحلیل فضایی اماکن ورزشی استان خراسان شمالی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)

استاد راهنما:

دکتر مهدی طالب پور

استاد مشاور:

دکتر حمید رضا طاهری

نگارش:

مجتبی اتحادی نیا

زمستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

آسان حقیقت

و آنان که وصالش رامی جویند

و آنان که در آغوشش کشیده اند

و آنان که خود، عین حقیقت اند

پدر بزرگوارم؛ او که شمع وجودش روشنی بخش زندگیم است و هستی ام در آرزوی احیای ذره ای از زحمتش تداوم دارد.

مادر مهربانم؛ آفتاب روشنی بخش زندگیم که سعادت را مریهون فدکاری ما و گذشتهای بی پایانش می دانم،
همسر عزیزم؛ دلیل زندگیم، پناه حستگیم و امید بودم
خانواده همسرم:

که در طول تحصیل متحمل زحمتم بودند و تکیه گاه من در مواجهه با مشکلات، و وجودشان مایه دلگرمی ام
برادران عزیز و مهربان خواهرانم که:

محظت ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن،

عظمت رسیدن و تمام تجربه های یکتا و زیبای زندگیم، مدیون حضور سبز آنهاست

بوسه بردستان پر مهرتان و سپاس سیکران از محبتهای بی دریغتان!!!

سازگاری:

اکنون که توفیق انجام این تحقیق با عنایت باری تعالی به بنده ارزانی گردید، آن را تقدیم می نمایم به همه معلمان و استادانم که هرچه تاکنون کسب کرده ام ثمره زحمات این عزیزان است. وجودم برایشان همه رنج بود و وجودشان برایم همه مهر. مویشانشان سپیدی گرفت تا رویم سپید بماند. آنان که فروغ نگاهشان، گرمی کلامشان و روشنایی رویشان سرمایه جاودانه زندگیم هستند. آنان که راستی قامت در شکستگی قامتشان تجلی یافت. در برابر وجود گرامی شان زانوی ادب بر زمین می نهم و با دلی مملو از عشق و محبت بر دستانشان بوسه می زنم. از زحمات استاد گرانقدر و ارجمند، جناب آقای مهدی طالب پور که سمت راهنمایی بنده را به عهده داشتند و استاد گرامی، جناب آقای دکتر حمید رضا طاهری که مشاور من در این رساله بودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. از داوران محترم، جناب آقایان دکتر کشتی دار و دکتر پیمانی زاد که قبول زحمت نمودند نیز سپاسگزارم. همچنین از جناب آقای دکتر محمد رضا گودرزی به پاس راهنمایی ها و محبت های بی دریغش که هرگز فروکش نمی کند، ممنون و متشکرم و در پایان از گروه و مدیریت تربیت بدنی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه فردوسی مشهد جهت همکاری بی دریغشان در پیشبرد این پایان نامه نیز سپاسگزارم.

بلندای وجودشان همه استوار.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول	
۱	مقدمه ۱-۱
۶
۸	بیان ۲-۱
۱۰مساله
۱۰	اهمیت ۳-۱
۱۰موضوع
۱۰	اهداف ۴-۱
۱۰تحقیق
۱۰	هدف کلی ۱-۴-۱
۱۱
۱۲	اهداف اختصاصی ۲-۴-۱
۱۲
۱۲	سئوالات تحقیق ۵-۱
۱۲
۱۳	اطلاعات مورد نیاز این ۶-۱
۱۳تحقیق
۱۳	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات ۷-۱
۱۳
.....واژگان ۸-۱
.....تعریف

.....			
۱۴	ورزشی.....	فضاهای	۱-۸-۱
.....			
۱۴	ساختار شهر.....	۲-۸-۱
.....			
۱۵	فضا.....	۳-۸-۱
.....			
۱۷	اطلاعات	سیستم	۴-۸-۱
.....			
۱۷	جغرافیایی.....	
.....			
۱۸	قانونی	محدوده	۵-۸-۱
.....			
۱۸	شهر.....	
.....			
۱۸	کاربری	شعاع	۶-۸-۱
.....			
۱۹		
.....			
۲۰			
.....			
۲۰			
.....			
۲۱			
.....			
۲۱			۲-۱ مقدمه
.....			
۲۳			
.....			
۲۳	مطالعات شهری.....	۲-۲ زمین و اهمیت آن در
.....			
۲۳			

۲۳	۳-۲	سرانه های کاربری زمین
۲۴		
۲۴	۴-۲	تعریف سرانه و تراکم
۲۴		
۲۵	۵-۲	توسعه ی شهری
۲۵		
۲۵	۶-۲	سرانه اماکن و فضاهای ورزشی
۲۵		
۲۵	۷-۲	تاریخچه مختصر از ورزش و اماکن ورزشی در ایران
۲۶		
۲۶	۱-۷-۲	تاریخ ورزش و اماکن ورزشی در ایران تا انقراض حکومت قاجار
۲۶		
۲۶	۱-۱-۷-۲	قبل از اسلام
۲۶		
۲۷	۲-۱-۷-۲	پس از اسلام
۲۷		
۲۷	۲-۷-۲	تاریخ ورزش و اماکن ورزشی نوین در ایران
۲۷		
۲۸	۳-۷-۲	وضعیت فعلی اماکن و فضاهای ورزشی در ایران
۲۸		
۲۸	۱-۳-۷-۲	اماکن و فضاهای ورزشی در استان خراسان
۲۸		

۲۸	شمالی.....
۲۸	۸-۲ توزیع خدمات شهری.....
۲۹
۲۹	۹-۲ مقررات و ضوابط فنی اماکن و تاسیسات ورزشی
۲۹	کشور.....
۳۰	۱-۹-۲ مقررات شهری.....
۳۰
۳۰	۱-۱-۹-۲ مقررات مربوط به کالبد اماکن
۳۰	ورزشی.....
۳۱	۲-۱-۹-۲ مقررات اجتماعی و مدیریت اماکن
۳۱	ورزشی.....
۳۱	۲-۹-۲ مقررات مربوط به طراحی و
۳۱	ساخت.....
۳۲	۳-۹-۲ مشخصات فنی رشته های
۳۲	ورزشی.....
۳۲	۱۰-۲ امکانات و زیر ساخت های
۳۳	ورزشی.....
۳۳	۱-۱۰-۲ فضاهای ورزشی.....
۳۳
۳۳	۱-۱-۱۰-۲ فضاهای سرپوشیده.....
۳۳
۳۴

۳۵ورزشی	سالن	۲-۱-۱۰-۲
۳۵		
۳۶اختصاصی	ورزشی سالن	۳-۱-۱۰-۲
۳۹		
۳۹منظوره	چند ورزشی سالن	۴-۱-۱۰-۲
۴۱مستقل	سالن	۵-۱-۱۰-۲
۴۲		
۴۳ورزشی	مجتمع	۶-۱-۱۰-۲
۴۳		
۴۳تمرینی	سالن	۷-۱-۱۰-۲
۴۹		
.....مسابقاتی	سالن	۸-۱-۱۰-۲
۵۲		
۵۲روباز	فضای	۹-۱-۱۰-۲
۵۴		
۵۵ورزشی	زمین	۱۰-۱-۱۰-۲
۵۵		
۵۵	چند	زمین	۱۱-۱-۱۰-۲
۵۵منظوره
۵۷	(سوپوشیده و روباز)	ورزشی استخر	۱۲-۱-۱۰-۲

۶۰
۶۰	پیست ورزشی (سرپوشیده و روباز) ۱۳-۱-۱۰-۲
۶۱
۶۱ زورخانه ۱۴-۱-۱۰-۲
۶۱
۶۱ ۱۱-۲ توزیع علمی مراکز ورزشی در ایران.....
۶۲
۶۲ ۱-۱۱-۲ مشخصات انواع زمین های ورزشی.....
۶۲
۶۲ ۱-۱-۱۱-۲ مرکز ورزشی واحد همسایگی.....
۶۵
 ۲-۱-۱۱-۲ مرکز ورزشی محله.....

۶۶ ۳-۱-۱۱-۲ مرکز ورزشی ناحیه.....
۶۷
۷۴ ۴-۱-۱۱-۲ مرکز ورزشی شهر.....
۷۶
۷۷ ۱۲-۲ همجواری های اطراف اماکن و فضاهای ورزشی
۷۸
۷۹ ۱-۱۲-۲ همجواری های ناسازگار.....

۸۰	های	همجواری	۲-۱۲-۲
۸۱		سازگار.....	
۸۲	۱۳-۲	مهمترین عوامل در تحلیل فضایی اماکن و فضاهای ورزشی	
۸۳		
۸۴	 آسان دسترسی	۱-۱۳-۲
۱۰۵	 جمعیتی	۲-۱۳-۲
۱۱۱		
	 بودن همجواری	۳-۱۳-۲
۱۲۸		
۱۲۸	 توسعه	۴-۱۳-۲
۱۳۱		
۱۳۱	۱۳-۲-۵	رعایت حریم های رودخانه، خطوط اصلی برق، مسیر لوله های اصلی	
۱۳۱		گاز.....	
۱۳۲	 زمین کم شیب	۶-۱۳-۲
۱۳۴		
۱۳۴	۱۴-۲	معیارهای شهری و برنامه ریزی مراکز ورزشی.....	
۱۳۵		
۱۳۶	 ترکیب فضایی و ویژگی های مراکز ورزشی.....	
۱۳۷	 انتخاب زمین	۱-۱-۱۴-۲

۱۳۷
۱۳۸ ۲-۱-۱۴-۲ جانمایی بناها.....

 ۱۵-۲ عوامل طبیعی موثر در توزیع فضایی اماکن و فضاهای ورزشی.....
۱۴۰
 ۱۶-۲ عوامل مصنوعی موثر در توزیع فضایی اماکن و فضاهای ورزشی.....

 ۱۷-۲ مقیاس و شعاع عملکرد مراکز ورزشی.....

 ۱۸-۲ عوامل موثر در انتخاب زمین فضاهای ورزشی.....

 ۱۹-۲ سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)

 ۱-۱۹-۲ تعریف سامانه های اطلاعات جغرافیایی

 ۲-۱۹-۲ اجزای تشکیل دهنده GIS

 ۲۰-۲ سیستم مکان یابی جهانی یا GPS چیست؟.....

۷۷ ۱-۲۰-۲ کاربردهای GPS
۷۸

۹۹	۲- ۶-۳ تهیه نقشه های پایه از طریق شهرداری ها و سایر ارگان ها
۱۰۰
۱۰۱	۳- ۶-۳ ترسیم لایه های مورد نظر در محیط نرم افزار Autodesk Map 3D
۱۰۲
۱۰۳	۴- ۶-۳ انتقال نقشه ها به محیط نرم افزار ArcMap
۱۰۴
	۵- ۶-۳ تهیه نقشه های مورد نیاز

۵۳	۶- ۶-۳ تجزیه و تحلیل با کمک GIS
۵۶
۷۴	۷- ۶-۳ تلفیق نقشه ها و ارائه خروجی های نرم افزار
۷۵
	۸- ۶-۳ توزیع فضایی اماکن ورزشی

۷۶
۷۶	۹- ۶-۳ همجواری های سازگار با اماکن ورزشی

	۱۰- ۶-۳ استانداردهای اماکن ورزشی
۱۰۶
۱۰۷	۷-۳ محدودیت ها و مشکلات تحقیق

۱۰۸

فصل چهارم

۱۰۹ ۱-۴ مقدمه.....
.....
۱۱۰ ۲-۴ توصیف یافته های تحقیق.....
.....
۱۱۱ ۳-۴ نسبت فضاهای ورزشی تحت پوشش ارگان های مختلف.....
.....
۱۱۲
۱۱۳ ۴-۴ تعیین پراکندگی اماکن ورزشی استان خراسان شمالی.....
.....
۱۱۴
۱۱۵ ۱-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر بجنورد.....
.....
۱۱۶ ۲-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر شیروان.....
.....
۱۱۷
.....
۱۱۸ ۳-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر اسفراین.....
.....
۱۱۹
.....
۱۲۰ ۴-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر فاروج.....
.....
۱۲۱
.....
۱۲۲ ۵-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر آشخانه.....
.....
۱۲۳
.....
۱۲۴ ۶-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر جاجرم.....
.....
۱۲۵

۱۲۶ ۷-۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی شهر گرمه.....
.....

۱۲۷ ۵-۴ پاسخ به اولین سؤال تحقیق.....
.....

..... ۶-۴ پاسخ به دومین سؤال تحقیق.....
.....

..... ۷-۴ پاسخ به سومین سؤال تحقیق.....
.....

۵۳

۶۷

فصل پنجم

۷۴ ۱-۵ مقدمه.....
..... ۷۵

۱۰۵ ۲-۵ خلاصه نتایج.....
..... ۱۰۶

..... ۳-۵ بحث و نتیجه گیری.....
..... ۱۰۸

۱-۳-۵ تناسب فضایی - مکانی فضاهای ورزشی کوچک با شعاع کاربری ۵۰۰ متر

۱۰۹ ۲-۳-۵ تناسب فضایی - مکانی فضاهای ورزشی متوسط با شعاع کاربری ۱۰۰۰ متر

۳-۳-۵ تناسب فضایی - مکانی فضاهای ورزشی بزرگ با شعاع کاربری ۲۰۰۰ متر

۱۱۰ ۴-۳-۵ بررسی نتایج همجواری های اماکن ورزشی.....

۱۱۱

۵-۳-۵ بررسی وضعیت استاندارد فضاهای ورزشی شهر های استان خراسان

۱۱۲	شمالی.....
	۴-۵ دلایل موجود در عدم توزیع فضایی مناسب اماکن ورزشی.....
۱۱۳
	۵-۵ مقایسه نتایج بدست آمده با نتایج تحقیقات پیشین.....
۱۱۴
	۶-۵ پیشنهادات.....
۱۱۵
	۶-۵ ۱- پیشنهادات برخاسته از تحقیق.....
۱۱۶
	۶-۵ ۲- پیشنهادات برای تحقیقات بعدی.....
۱۱۷
	فصل ششم
	منابع و مآخذ.....
۱۱۸
۱۱۹	
۱۲۰	
۱۲۱	

۱۲۲

۱۲۳

فهرست نقشه ها

۱۲۴

نقشه ۴-۱ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر بجنورد

۱۲۵

نقشه ۴-۲ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر شیروان

نقشه ۴-۳ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر اسفراین

۱۲۶

نقشه ۴-۴ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر فاروج

نقشه ۴-۵ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر آشخانه

۱۲۷

نقشه ۴-۶ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر جاجرم

نقشه ۴-۷ پراکندگی اماکن ورزشی (کوچک، متوسط، بزرگ) شهر جاجرم

نقشه ۴-۸ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر بجنورد

نقشه ۴-۹ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر شیروان

۵۴

نقشه ۴-۱۰ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر اسفراین

نقشه ۴-۱۱ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر آشخانه

نقشه ۴-۱۲ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر فاروج

نقشه ۴-۱۳ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر جاجرم

نقشه ۴-۱۴ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی کوچک در شهر گرمه

نقشه ۴-۱۵ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر بجنورد

نقشه ۴-۱۶ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر شیروان

نقشه ۴-۱۷ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر اسفراین

نقشه ۴-۱۸ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر آشنخانه

نقشه ۴-۱۹ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر فاروج

نقشه ۴-۲۰ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر جاجرم

نقشه ۴-۲۱ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی متوسط در شهر گرمه

نقشه ۴-۲۲ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر بجنورد

نقشه ۴-۲۳ نمایش تناسب فضایی-مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر شیروان

نقشه ۴-۲۴ نمایش تناسب فضایی- مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر اسفراین

نقشه ۴-۲۵ نمایش تناسب فضایی- مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر آشنخانه

نقشه ۴-۲۶ نمایش تناسب فضایی- مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر فاروج

نقشه ۴-۲۷ نمایش تناسب فضایی- مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر جاجرم

نقشه ۴-۲۸ نمایش تناسب فضایی- مکانی اماکن ورزشی بزرگ در شهر گرمه

فهرست نمودارها

نمودار ۳-۱ درصد پراکندگی جمعیت شهرهای خراسان شمالی

نمودار ۳-۲ مراحل انجام پژوهش

نمودار ۴-۱ نسبت فضاهای ورزشی ارگان های مختلف استان خراسان شمالی

نمودار ۴-۲ نسبت فضاهای ورزشی ارگان های مختلف به تفکیک شهرهای مورد مطالعه

استان خراسان شمالی

نمودار ۴-۳ نسبت مساحت فضاهای ورزشی ارگان های مختلف استان خراسان شمالی

نمودار ۴-۴ نسبت مساحت فضاهای ورزشی ارگان های مختلف استان خراسان شمالی به تفکیک شهر

نمودار ۵-۴ درصد فضاهای ورزشی همجوار با فضای سبز در شهر های استان خراسان شمالی

نمودار ۶-۴ درصد فضاهای ورزشی همجوار با اماکن آموزشی در شهر های استان خراسان شمالی

نمودار ۷-۴ درصد فضاهای ورزشی همجوار با اماکن مسکونی در شهر های استان خراسان شمالی

نمودار ۸-۴ وضعیت مجموع همجواری مناسب با فضاهای ورزشی به تفکیک شهر های استان خراسان شمالی

نمودار ۹-۴ وضعیت مجموع همجواری مناسب با فضاهای ورزشی به تفکیک نوع مکان در استان خراسان شمالی

نمودار ۱۰-۴ درصد فضاهای ورزشی دارای زمین و حریم استاندارد در استان خراسان شمالی

نمودار ۱۱-۴ درصد سرویس بهداشتی موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۲-۴ درصد رختکن های موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۳-۴ درصد دوش های موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۴-۴ درصد جعبه کمک های اولیه موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۵-۴ درصد کپسول های آتش نشانی موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۶-۴ درصد تاسیسات موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی

نمودار ۱۷-۴ درصد سیستم گرمایش موجود در فضاهای ورزشی خراسان شمالی